לד: אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

כחנייתן עברו. י"ל הרלשונים לעולם כשהיו מגיעין לשפת עבר הסמי ללד מערב היו הולכין למטה בירדן ועושין מקום מעמד לבמין אחריהם שהרי רוחב ממנה ישראל היה שנים עשר מיל ורוחב הירדן לא היה כ"א חמשים אמה ומיל הוא אלפים אמה וי"ל דדוקא באורך ורוחב מגיעין נכנסו בירדן אבל לאחר שנכנסו בירדן נמשכו זה אצל זה ונמלמו עצמן שאם לא תאמר כן אלא כדרך חנייתן עמדו בירדן אם כן לא עמדו כולם בירדן בשעה שהתנה יהושע עמהן שהרי אתה מוצא ברוחב שנים עשר מיל מ"פ לרוחות לרוחב המשים אמה ברוחב הירדן ואורך כל רוחה י"ב מיל על רוחב י' אמה ואם היה לך להקיף אותן מ"פ לרוחות מדת ארכן זו אצל זו היה אורכו קרוב לאלף ומ' מ)(ומ') פרסאות באורך הירדן והירדן לא נכרת כי אם עד יום הערבה ויוצא הוא ממערת פמיים שהוא בחלק דן כדאיתא בפ' מעשר בהמה (בכורות דף נה.) ואורך כל ארץ ישראל לא היה כ"א מ' פרסאות ועוד דהיאך היו יכולין לשמוע התנאים מפי יהושע אלא ע"כ בירדן לא היו עומדים כדרך חניתן אלא מצומצמין ותימה לר"י נהי דדרך חניתן עברו מ"מ הלא עמדו בירדן עד שגמר יהושע התנאים ונעלו האנשים ולא חזר לאיתנו עד שעברו כולן מ"כ אותם נ' אמה של ירדן ושהות זה שעברו היו המים נגדשין ועולין יותר על י"ב מיל וי"ל אותו גודש שהיה מיותר על י"ב מיל לא הגיע לכלל גובה מיל ולהכי לא חשיב ליה: **בזה** אחר זה עברו. תימה מ"כ אמאי תני ליה ר' אלעזר בקלות המים והלא אינו תנייה אלא בעיכוב העברתם וי"ל דבתרתי פליגי על מה שמשנה קלות האדם לקלות המים אמר זה אינו שאפילו אם היו עוברין דרך חניתן היו המים נגדשין יותר מי"ג מיל והוא לא אמר אלא י"ב ועוד שזה אחר זה עברו ועל זה תמיה רבי אם בזה אחר זה עברו מה קלבה שייך דקאמר שלש מאות שלפי חשבון גודל המים היו עוברים ברוחב תני מיל שהוא אורך ג' מאות חסר י"ב כילד שתעשה י"ב לרוחות מי"ב מיל על י"ב מיל וכל לרוחה ברוחב מיל ואורך י"ב מיל וכשתלרפם זו אצל זו באורך יהיה אורך קמ"ד מיל על רוחב מיל מחלוק רוחב הלרוחות ותלרפנה לאורך יהיה אורך רפ"ח מיל על רוחב תני מיל והא מנא ליה שכך עברו וגרלה דלר"ח בר שמעון לא עברו כלל דרך חניתן שהרי בשעת חניתן היו מפחדים מפני שהיו עוטים אהליהם זה רחוק מזה כדרך חניית שירות אבל כשעברו נמשכין כולן זה אצל זה ושמא לא היה כל ישראל כי אם ברוחב תני מיל על תני מיל וכשעברו זה אחר זה כדרך בני אדם העוברין דרך שביל אחד בעשרה בני אדם זה אצל זה יכול להיות כשיעור ס' ריבוא שהיו בהעברתן כל כך: **מר** סבר אדם קל. גרלה דה"פ אע"פ שהדבר ידוע שמים קלים היינו דוקא כשהן יורדין כדי דרך מרוצתן אבל כאן שהיו נגדשין ועולין שיעור קלות מים ושיעור קלות אדם שוה: **אבותי** בקשו עלי רחמים. ולא"ת והאמר בפרק מי שמתו (ברכות דף יח.) דמיתי לא ידעין מידי ומשמע בתפקנא) ואפילו אבות העולם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שכך נתפלל והכי אמר בפרק שני דתענית (דף טז.) למה יוצאין בנית הקברות כדי שיבקשו עליהם מתים וכן בפרקי דסידים) בעובדא דרבי מגא דאשתטח אמערתא דאבוה: **ואמר** רב אויא ואיתימא רבה בר בר חנן שהלך להביא כבשים מחברון. אע"ג דמסיק בפרק שני דתמורה (דף יד:) דלאקרובי אזל מיהו שמעינן מיהת דשמן קיינא מדפלגא דעתך למימר שהלך להביא כבשים

מלמד

ולדברי ר"ל בר שמעון. דאמר יותר משלש מאות מיל בזה אמר זה עברו אים אמר אים נמצאו שהרבה לעברו דאי כחנייתן עברו משום קולא דמים מאדם לא נגבהין כל כך: **מים קלים.** הרבה הם קלים מן האדם. ומר סבר אדם קל לרוץ כמו המים: **מדעתך.** אני איני מצוה אותך אבל ישראל הם אומרים לך דכתיב (דברים ל) ותקרבון אלי כולכם וגו' אני איני מעכב על ידך: **כלום יש אדם.** כלומר אם הקב"ה לוה כלום היה אומר לו לעשות דבר שסופו לבא לידי תקלה: **לכושפה של ארץ ישראל.** (ג) אותה שאילה שאלו אמילה שלוח המרגלים: **ולא עלה בידינו.** אין אנו יודעין לדרוש: **ספר דבריו.** הכמיס ועשה שונאו [של הקב"ה] כדאי: **שעשה שונאו של הקב"ה מך.** אלא כדאמרי' לקמן (לה.) אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם: **שהחניתי דבריו.** ולא אמרן כמות שהן: **שפיסע.** דילג שלא אמרן כאשר הם: **יהושע.** לא הוצרך לילך שכבר ביקש עליו משה רממים: **וחיינו דכתיב ועבדי כלב וגו'.** והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה והיא תכרון דכתיב (יהושע יד) ויתן את תכרון לכלב ב"מ כלב הוא לאזיל לתכרון: **מיומן.** גבור שבהם כמו איד הימין משובה מן המשלל: **שעושה את הארץ כשחיתות.** שמקום רגלו מעמיק בארץ מרוב כובדו ואיכר שם כגומא וכשחת. ולשון אחר לא פורש לנו מאי דמי לשחיתות וגרלה לשון עמודי [1]שם שהם כבדים ומקום מעמדם איכר: **תלמים.** כתלם המחרישה שמעלה העפר ומעמיק בארץ: **שהיו מעמיקים את המים בקומתן.** מרוב גובה קומתן דומין כאילו לוחצים נוקב ועונק בנקב שהחמה יוצאת בו: **לכנו קטן.** כענין קטן הכנים של חם היה ומגרים שני לבנים: **מבונה.** לשון אבנה ממנה (גרלשית טז). כלומר מיושבת בפירות: **טרשים.** סלעים שאין עושין פירות בארץ לחה: **דקבדי כה שבבי.** לא גרסינן מ"ש. אלא ה"ק ותדע דטרשין היא ואינה ראויה לפירות בכל שאר הארץ לפיכך יחדוה לקבורת מתים: **כי היו בלועין שריו.** של מלך ישראל שבאלמים) אל פרעה לעזור לו על מלך אשור. אלמא פרעה בלועין יתיב ושם הוכיון לנקשו: **אלכה נא ואשלם את נדרי** (ג). אלכה נא בחברון ואשלם הנדר שנדרתי בגשור כדכתיב בתריה כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור ובחברון מאי בעי ואלא לא היה שם המזבח כי אם בגבעון: **להביא כבשים לעולה.** דאמר מר בפ' מנחות כבשים מחברון אלמא ארץ מרעה היתה: **מינה.** כלומר מתשובתך אתה מסייעני שלא היתה תשובה לחזרה כשאר הארץ מאחר שהיא בת טרשים כדאמרי' בבכא מציעא בהשוכר (דף פ.) ואי תרעא דמחזקא בגרונדי [2]היא שיהם משלמין): **דקליסא תרעא.** עפר של טרשים דק וקלות ומועט הוא ומתוך כך לא היו מורשים חוזרעים אותה תבואה מאכל אדם: **ועבדה רעיא.** מלמחת ומעלה עשבים ואוכלים הלאן: **ושמן קיינא.** המקנה הלאן שכן דרך הלאן להשביח בארץ יבשה וטרשים יותר מארץ לחה: וילכו

בחנייתן עברו לדברי רבי אלעזר בר' שמעון בזה אחר זה עברו וחד אמר בין מר ובין מר בחנייתן עברו מר סבר אדם קל ומר סבר מים קלים [1]שלח לך אנשים אמר ריש לקיש שלח לך מדעתך וכי אדם זה בורר חלק רע לעצמו והיינו דכתיב [2]ויטב בעיני הדבר (ו) **אמר ריש לקיש בעיני ולא בעיניו של מקום** [3]**ויחפרו לנו את הארץ אמר ר' חייא בר אבא מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ ישראל כתיב הכא ויחפרו לנו את הארץ וכתיב התם** [4]**וחפרה הלבנה ובושה החמה וגו'** [5]**ואלה שמותם למטה ראובן שמעון בן זכור אמר רבי יצחק דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מרגלים על שם מעשיהם נקראו ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד** [6]**סתור בן מיכאל סתור שסתר מעשיו של הקב"ה מיכאל שעשה עצמו מך אמר רבי יוחנן אף אנו נאמר נחבי בן ופסי נחבי שהחביא דבריו של הקב"ה ופסי שפיסע על מדותיו של הקב"ה** [7]**ויעלו בנגב ויבא עד חברון ויבאו מבעי ליה אמר רבא מלמד שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות אמר להן אבותי בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים יהושע כבר בקש משה עליו רחמים שנאמר** [8]**ויקרא משה להושע בן נון יהושע יה יושיעך מעצת מרגלים והיינו דכתיב** [9]**ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו' ושם אחימן ששי ותלמי וגו'** (ח)**אחימן מיומן שבאחיו ששי שמשים את הארץ כשחתות תלמי שמשים את הארץ תלמים תלמים ד"א אחימן בנה ענת ששי בנה אלש תלמי בנה תלבוש ילידי הענק שמעניקין חמה בקומתן** [10]**וחברון שבע שנים נבנתה [מאי נבנתה] אילימא נבנתה ממש אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם לבנו גדול דכתיב** [10]**ובני חם כוש ומצרים וגו' אלא שהיתה מבונה על אחד משבעה בצוען ואין לך טרשים בכל א"י יתר מחברון** [11](משום) **דקברי בה שיכבי ואין לך מעולה בכל הארצות יתר מארץ מצרים שנאמר** [11]**כגן ה' כארץ מצרים ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יתר מצוען דכתיב** [12]**כי היו בצוען שריו ואפילו הכי חברון מבונה אחד משבעה בצוען וחברון טרשים הוי והא כתיב** [13]**ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא וגו' ואמר** [7]**רב אויא ואיתימא רבה בר בר חנן שהלך להביא כבשים מחברון** [8]**ותניא** [8]**אילים ממואב כבשים מחברון מינה איידי דקלישא ארעא עבדה רעיא ושמן קיינא** [14]**וישובו מתור הארץ** וילכו

מסורת הש"ס

ב) יומא י., ב) מתוכה קיב., ג) ס"פ לג. רש"ל, ד) [מתוכה יד: ע"ש], ה) מנחות פז., ו) וכ"ה בס"ר הפא שבר"פ פיסים, ז) [שבלולן. רש"ל], ח) [רש"ל], ט) רש"ל מ"ז, י) ר"פ מ"ר, כ) [ר' יט. ע"ש היטב ומצוה ומיסה], ל) [תענית כג.].

תורה אור השלם

1. שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד לשבט אבתיו תשלחו כל נשיא בהם:
במדבר יג ב
2. ויטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט:
דברים א כג
3. ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן:
דברים א כב
4. וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך יי צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד:
ישעיהו כד כג
5. ואלה שמותם למטה ראובן שמעון בן זכור:
במדבר יג ד
6. למטה אשר סתור בן מיכאל:
במדבר יג יג
7. ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים:
במדבר יג כב
8. אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע:
במדבר יג טז
9. ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי ובביאתי אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה:
במדבר יד כד
10. ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען:
בראשית י ו
11. וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כלה משקה לפני שחת יי את סדם ואת עמרה כגן יי כארץ מצרים באכה צער:
בראשית יג י
12. כי היו בצען שריו ומלאכיו חנס יגיעו:
ישעיהו ל ד
13. ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לי בחברון:
שמואל ב טו ז
14. וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום:
במדבר יג כה

הגהות הב"ח

(ו) גם' ויטב בעיני כדבר ואמר ר"ל: (ב) רש"י ד"ה למטה וכו' אותן ששאלו כל"ל ותיבת שאילה נמחק: (ג) ד"ה אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון אלכה נא:

עין משפט נר מצוה

בה א מיי' פ"ז מהל' מלוכות הלי ג סמג עשין שיט:

מוסף רש"י

ששי שמשים את הארץ כשחתות. כפסיעותיו, ושמי לשון שמלת והסבר (מיכה ג) יהפיר"ן אמר לנמו שורש מתיכה (יומא י.). תלמים. כשורות המחרישה (שם). שמעניקין חמה בקומתן. דומה שלאחרי הוקב ועולה מלאן הרקיע (שם). מבונה. נעיה כמל שוב, מבונה לשון פרי בדמיה (בראשית ג) ואבנה בם אמלי ממנה (בחובות ב:). על אחד משבעה בצוען. היתה תכרון עיקה אימה שבעה חלקים בחדבר יג כב). כבשים בחברון. כו כבשים שמנים (תמורה יד:).

תוספות שאנץ

אלח לך אנשים לדעתך אינו מצוה לך אבל יש' הם אומר שתשלחם כדכתיב תקרבון אלי כלכם: וכי אדם כו' כלומר אם הוה הקב"ה [היה מצוה] עשות לי דבר שסופו לבא לידי תקלה. ויטב בעיני הדבר ולא בעיני המקום במדרש רבה מפרש שאף בעיני משה לא היטיב אלא שאל לאדם האומר לחבירו זכור לי חבורך האנסני נאות לו להוליכו בהר בבקעה ואמר כיון שאין אתה מעכב על ידי שלא אעשה ממנו מה שארצה נאותו לא אנסני וכן היה אשה סבור שיאמרו לו שר' כיון שאתה מודה שלוח מרגלים לא תשלח אוד וה"ק הכא ויטב בעיני הדבר שהייתי סבור אחריתו מלשלוח כי היה כם להאמין במקום ב"ה. אבל לא בעיני המקום והיה גלוי לפניו שתשלחו תבאו לידי תקלה. א"נ יל דהמר"ר חולק עם אלמוד שלנו. מרגלים לא חכונו בו. אינו רוצה אמר מרגלים ממש אלא אתן ששאלו תחלה שילוח מרגלים: שעשה עצמו ך משונאו של הקב"ה ביכול כדאמר לקמן פילו בעל הבית אינו טול להוציא כליו משם: ארשה הארץ כשחיתות ומקום רגליו מעמיק ארץ מרוב כובדו. ופ"ה שון ששי לא פורש לי אי דמי לשחיתות ות"ל שון עמודי שיש שהם בדים ומקום מעמדם כר ל"ה. אלימא נבנתה מש. וחולק התלמוד על מדרש דאיתא התם מפני ה זכו הכנענים לישב ארצם מ"ו שנים יותר מצרים בשכר שכבדו זקן אברהם אבינו שאמרו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com